

Archiefwegwijzer Bevolkingsregisters

Inhoud

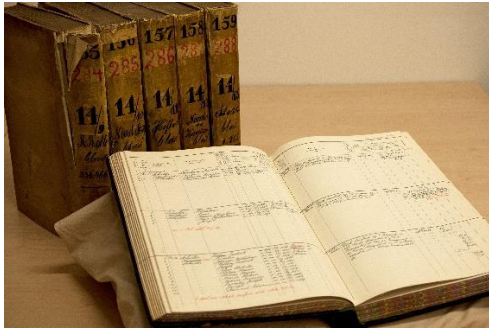
Inleiding	1
Indeling van bevolkingsregisters	2
Registers die zijn ingedeeld op huis, wijk en straat	2
Registers met een alfabetische indeling	3
Werkwijze registratie per gemeente	4
Rotterdam	4
Charlois	4
Delfshaven	4
Hillegersberg	5
Hoogvliet	5
Katendrecht	5
Kralingen	5
Overschie	5
Pernis	5
Schiebroek	6
IJsselmonde	6
Gebruik van nummering registers	7
Achtergrondinformatie	8

Inleiding

Een permanente registratie van alle inwoners van een gemeente begon in 1850 en bestaat tot vandaag. Dit wordt het bevolkingsregister genoemd. Iedere gemeente had zijn eigen werkwijze van het registreren van zijn inwoners. Verderop in dit document vindt u een specifieke omschrijving van de werkwijze per gemeente.

U kunt de bevolkingsregisters tot 1939 doorzoeken via onze online collectie 'Zoeken op personen'. Deze archiefwegwijzer helpt bij het interpreteren van het bevolkingsregister door uitleg te geven over de registratiwijzen. Indien u hulp nodig heeft bij het zoeken, raadpleeg dan de zoekhulp op onze website. Raadpleeg ook onze veel gestelde vragen (FAQ) pagina en lijst van afkortingen. Mocht u vragen hebben, neem dan contact met ons op.

De bevolkingsregisters zijn toegankelijk gemaakt door vrijwilligers van het crowdsourcingsproject VeleHanden. Dat is een online platform waarop archiefdiensten en musea scans aanbieden, zodat het publiek ze beter doorzoekbaar kan maken.

Bijchrift foto 1 Bevolkingsregisters:

Indeling van bevolkingsregisters

Van de inwoners van een stad of dorp werden de officiële namen, geboorteplaats en –datum, geslacht, burgerlijke staat, religie, beroep en adres vastgelegd. Van gezinsleden werd de relatie tot het gezinshoofd genoteerd. Soms werden daar gegevens als datum van vestiging, vertrek uit de gemeente, vorige en/of volgende woonplaats en nationaliteit aan toegevoegd.

De eerste bevolkingsregisters zijn soms onvolledig en wat minder betrouwbaar dan de twintigste-eeuwse. Geregeld ontbreekt de geboorteplaats, of deze staat aangeduid met “in de Provincie”. Dat betekent: niet in deze gemeente, maar elders in deze provincie. In plaats van de geboortedatum gaf men soms de leeftijd aan of alleen het geboortejaar, en namen komen niet altijd overeen met de officiële namen uit de Burgerlijke Stand. De ambtenaren noteerden de gegevens die werden opgegeven door de bewoners, en controleerden ze niet bij de Burgerlijke Stand.

Registers die zijn ingedeeld op huis, wijk en straat

De oudste bevolkingsregisters zijn ingedeeld (geordend) per huis of woning. Alle inwoners van een huis staan onder elkaar op een blad van het register, meestal een dubbele pagina in een groot boek. Zo'n dubbele pagina werd folio genoemd. In een oogopslag is te zien of er bijvoorbeeld inwonend personeel was, of andere niet-verwante inwoners. Het adres staat bovenaan het blad. Soms ziet men een straatnaam, soms betreft het adres slechts een aanduiding met een wijk- en huisnummer. Meer uitleg hierover leest u in het hoofdstuk ‘Gebruik van nummering’.

Wanneer iemand overleed of verhuisde werd zijn inschrijving doorgehaald (doorgestreept). Men werd door deze handeling op dit adres uitgeschreven, en op het nieuwe adres weer ingeschreven. Bladen uit deze bevolkingsregisters staan dus vol met doorgestreepte namen. Bij een verhuizing binnen de gemeente werd er niet bijgeschreven wanneer dit plaatsvond. Van verhuizingen van en naar een andere gemeente werd wel de datum genoteerd.

Als de kolom “geboorteplaats” leeg is betekent dit dat de persoon in de eigen gemeente is geboren. Als de kolom “vorige woonplaats” leeg is in een op wijk ingedeeld register, betekent dat dat deze persoon tijdens de aanleg van dit register al op het genoemde adres woonde.

Niet alle ingeschreven personen op één blad hoorde bij één gezin. In de periode 1860-1880 gebruikten sommige gemeenten geen witregels tussen de ingeschrevenen, ook niet als een nieuw gezin werd genoteerd. Dit kan men alleen opmerken door te letten op de nummering van de personen.

Wijk 5 n. 623 Weste Wagenstraat

Volgnommer.	Dag-teekening en Jaar der Inschrijving	FAMILIENAAM. (Familiennaam der vrouw.)	VOORNAMEN. (Voluit geschreven.)	Geslacht M. (mannelijk.) V. (vrouwelijk.)	Betrekking van elken persoon tot het hoofd van het huizezin. (Niet in te rekenen voor afzonderlijk levende.)	Dag-teekening en Jaar der Geboorte.	Geboorteplaats. (Met aanwijzing der provincie voor inboorlingen, van het land voor vreemdelingen.)	Burgerlijke	
								H. (getrouwd.) W. (widruwende) S. (gescheiden.)	Verandering en Dagteekening
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1		<i>Ordt/van med. Engelcke</i>	<i>Adriana Maria Cornelia</i>	V		<i>1847</i>	<i>1847</i>		
2		<i>Engelcke</i>	<i>Maria Louisa</i>	V		<i>1848</i>	<i>1848</i>		
3		<i>Engelcke</i>	<i>Jacob Herman Godard</i>	M		<i>1848</i>	<i>1848</i>		
4		<i>Kellenbach</i>	<i>Gezina Catharina</i>	V		<i>1848</i>	<i>1848</i>		
5		<i>Biechays</i>	<i>Anna Catharina Bernulf</i>	V		<i>1848</i>	<i>1848</i>		
1	<i>25/1866</i>	<i>Bandel</i>	<i>Johann Eldolph</i>	M		<i>1848</i>	<i>1848</i>		
2	<i>10/1866</i>	<i>Sickis</i>	<i>Maria Johanna Agatha</i>	V		<i>1848</i>	<i>1848</i>		
3		<i>Sickemans</i>	<i>Geertruis</i>	V		<i>1848</i>	<i>1848</i>		
4	<i>14/1840</i>	<i>Blyvoort</i>	<i>Anna</i>	V		<i>1848</i>	<i>1848</i>		
5		<i>Bandel</i>	<i>Maria Johanna Spiltho</i>	V		<i>1848</i>	<i>1848</i>		
6		<i>Bandel</i>	<i>Johanna Adolphus</i>	V		<i>1848</i>	<i>1848</i>		
7		<i>Maas</i>	<i>Catharina</i>	V		<i>1848</i>	<i>1848</i>		
8		<i>Maas</i>	<i>Anna Johanna</i>	V		<i>1848</i>	<i>1848</i>		
1	<i>3/1874</i>	<i>Waanders</i>	<i>Hendrik, Alexander, Bernulf</i>	M		<i>1848</i>	<i>1848</i>		

Op bovenstaande afbeelding is aan de nummering te zien wanneer de registratie van een nieuw gezin begint. Dienstbodes werden als gezinsleden beschouwd.

Registers met een alfabetische indeling

Sommige gemeenten begonnen al vroeg met het indelen van de bevolkingsregisters op alfabet op naam van het gezinshoofd. Bij een verhuizing werd dan alleen maar het adres aangepast. Eerst werd dit in boeken geregistreerd, daarna op losse kaarten. Deze kaarten worden gezinskaarten genoemd.

Ook na invoering van een alfabetisch bevolkingsregister moest wel te achterhalen zijn wie er samen op één adres woonden. Daarom werden er woningregisters aangelegd. In Rotterdam waren deze losbladig, woningkaarten genoemd. Om bijvoorbeeld te achterhalen welke dienstbode er bij een gezin woonde, moet u voor deze periode de woningkaarten raadplegen.

Alleenstaanden werden in aparte registers ingeschreven, ook in alfabetische volgorde.

Werkwijze registratie per gemeente

Rotterdam

1850-1862

Voor het aanleggen van het eerste bevolkingsregister maakte men gebruik van de gegevens van de volkstelling van 1849. Deze werden aangevuld met recente veranderingen, en bijgehouden tot 1862. Er waren destijds 15 wijken. Los daarvan bestond er nog een apart register voor schippers, en één voor mensen die tijdelijk in de stad verbleven.

1861-1880

In 1861 kregen gemeenten de opdracht de bevolkingsregisters te vernieuwen. Omdat de administratie zo omvangrijk was, duurde het tot eind 1862 voordat iedereen juist vermeld stond in de nieuwe registers. Deze bleven tot 1880 in gebruik.

Nummers op de bevolkingsregisters van Rotterdam periode 1860-1880. Zie aparte uitleg.

1880-1910

In 1880 ging Rotterdam over naar een alfabetische bevolkingsregistratie per gezin. In de periode 1880-1895 bestonden registraties in de boeken en gezinskaarten naast elkaar. Daarnaast had men een serie "afzonderlijke registerkaarten" waarop alleenstaanden werden genoteerd die niet in gezinsverband leefden.

Brand en reconstructie

De Rotterdamse registers uit de periode 1880-1895 zijn in het bombardement op Rotterdam verloren gegaan. Tegenwoordig hebben deze de inventarisnummers 483-486, 489, 491, 496 en 497A t/m 497U. Na het bombardement heeft men deze registers geprobeerd te reconstrueren. Deze reconstructie is voltooid voor de nummers 483, 486, 489, 497A t/m 497E, 497G, 497M en 497R t/m 497U. Van de ingeschrevenen in de andere registers heeft men alleen een kaartenbestand aangelegd (inv.nr. 919). Dit is nog niet online beschikbaar. Op de studiezaal kunt u het doorzoeken op naam en opvragen.

Charlois

Charlois was tot 28 februari 1895 een zelfstandige gemeente, daarna werd het een onderdeel van Rotterdam. Vanaf 28 februari 1895 staan de inwoners van Charlois ingeschreven in Rotterdam.

Charlois registreerde van 1850 tot 1880 de inwoners in volgorde van wijken en straten. In 1850, 1859 en 1869 legde men nieuwe registers aan, maar oude werden soms ook nog bijgehouden. Voor de periode 1866-1870 staan de wijzigingen soms in het oude, en soms in het nieuwe register genoteerd.

In 1880 legde Charlois alfabetische registers op achternaam van gezinshoofden aan om gezinnen te registreren. Alleenstaanden werden ingeschreven bij het gezinshoofd bij wie ze woonden, ook al waren ze geen familie.

Delfshaven

Delfshaven was tot 30 januari 1886 een zelfstandige gemeente, daarna werd het onderdeel van Rotterdam. Vanaf 31 januari 1886 staan de inwoners van Delfshaven ingeschreven in Rotterdam.

Delfshaven registreerde van 1850 tot 1859 de inwoners in volgorde van wijken en straten, en vanaf 1859 alle gezinnen in alfabetische volgorde. Vanaf 1869 registreerde men de inwoners van het centrum van het stadje ("kom") apart van de inwoners in de buitengebieden. Dit ziet u terug in de namen van de registers. Alleenstaanden werden vanaf 1870 apart geregistreerd.

Hillegersberg

Hillegersberg was tot 1 augustus 1941 een zelfstandige gemeente, daarna werd het onderdeel van Rotterdam. Vanaf 1 augustus 1941 staan de inwoners van Delfshaven ingeschreven in Rotterdam.

Hillegersberg registreerde van 1850 tot 1859 de inwoners in volgorde van wijken en straten, maar het inwonend personeel en overige niet-verwanten apart. Vanaf 1859 werden alle gezinnen en alleenstaanden in alfabetische volgorde ingeschreven. Vanaf 1911 gebruikte Hillegersberg gezinskaarten.

Hoogvliet

Hoogvliet was tot 1 mei 1934 een zelfstandige gemeente, daarna werd het onderdeel van Rotterdam. Vanaf 1 mei 1934 staan inwoners van Hoogvliet ingeschreven in Rotterdam.

Hoogvliet registreerde van 1850-1860 de inwoners in volgorde van wijken en straten, maar de dienstboden apart. Vanaf 1860 werden gezinnen in alfabetische volgorde ingeschreven, samen met eventuele dienstboden. Vanaf 1880 was er voor hen weer een aparte registratie.

Katendrecht

Katendrecht was tot 1 januari 1874 een zelfstandige gemeente, daarna werd het onderdeel van Charlois. Vanaf 1 januari 1874 staan inwoners van Katendrecht ingeschreven in Charlois.

Katendrecht registreerde van 1850-1859 de inwoners in volgorde van huisnummers. Vanaf 1860 werden gezinnen in alfabetische volgorde ingeschreven.

Kralingen

Kralingen was tot 28 februari 1895 een zelfstandige gemeente, daarna werd het onderdeel van Rotterdam. Vanaf 28 februari 1895 staan inwoners van Kralingen ingeschreven in Rotterdam.

Kralingen registreerde van 1850-1860 de inwoners in volgorde van wijken en straten. Vanaf 1860 werden gezinnen en alleenstaanden in alfabetische volgorde ingeschreven. De bevolkingsregisters van Kralingen 1850-1861 zijn nog niet online doorzoekbaar.

Overschie

Overschie was tot 1 augustus 1941 een zelfstandige gemeente, daarna werd het onderdeel van Rotterdam.

Overschie registreerde van 1850-1861 de inwoners in volgorde van wijken en straten, maar inwonend personeel en andere alleenstaanden apart op alfabetische volgorde. Vanaf 1862 werden gezinnen en alleenstaanden in alfabetische volgorde ingeschreven. Vanaf 1926 gebruikte Overschie gezinskaarten. Een aantal gezinskaarten waarop alle daarop beschreven personen waren vertrokken of overleden, ontbreekt. Deze zijn vernietigd nadat de gegevens van die personen waren overgenomen op zgn. "persoonsarchiebladen" (inv.nrs. 888-911 van archief 494.03). Deze zijn nog niet online doorzoekbaar.

Pernis

Pernis was tot 1 mei 1934 een zelfstandige gemeente, daarna werd het onderdeel van Rotterdam.

De bevolkingsregisters van Pernis uit de periode 1850-1890 zijn verloren gegaan. Uit de periode 1850-1856 is alleen het register van niet-verwante inwonenden bewaard, dit is online doorzoekbaar. Verder is er een alfabetische index bewaard gebleven op het bevolkingsregister 1856-1890, en een register van ingekomen personen uit de periode 1870-1879. Deze stukken

kunt u in de studiezaal van het stadsarchief inzien (respectievelijk inv.nrs. 1021-1023 en 1096 van archief 494-03). Ze zijn (nog) niet online doorzoekbaar.

Pernis registreerde van 1890-1927 de inwoners in volgorde van wijken en straten. Daarna werden de gezinnen en alleenstaanden ingeschreven op losse kaarten. Bij de annexatie in 1934 werden de kaarten van de toenmalige inwoners van Pernis ingevoegd in de gezinskaarten van Rotterdam. De kaarten van gezinnen of alleenstaanden die in de periode 1927-1934 waren vertrokken of overleden zijn overgetypt in een apart register (inv.nr. 699) dat later online doorzoekbaar wordt gemaakt.

Schiebroek

Schiebroek was tot 1 augustus 1941 een zelfstandige gemeente, daarna werd het onderdeel van Rotterdam.

Schiebroek registreerde van 1850-1930 de inwoners in volgorde van huisnummers. Inwonend personeel en andere alleenstaanden werden van 1860-1930 in alfabetische volgorde ingeschreven.

Vanaf 1930 gebruikte Schiebroek gezinskaarten. Omdat Schiebroek was uitgekozen als proefgemeente voor de invoering van persoonskaarten, gebruikte de gemeente deze vanaf 1 januari 1937, een jaar eerder als andere gemeenten. Op de gezinskaarten staan echter soms nog wel wijzigingen uit 1937. Van personen die overleden of verhuisden tussen 1 januari 1937 en 1 augustus 1941 is een kopie van de persoonskaart aanwezig. Deze zijn niet openbaar en dus niet online doorzoekbaar of in de studiezaal in te zien

IJsselmonde

IJsselmonde was tot 1 augustus 1941 een zelfstandige gemeente, daarna werd het onderdeel van Rotterdam.

IJsselmonde registreerde van 1850-1861 de inwoners in volgorde van wijken en huisnummers. Inwonend personeel en andere alleenstaanden werden echter apart ingeschreven. Vanaf 1861 werden gezinnen en alleenstaanden in alfabetische volgorde ingeschreven.

Vanaf 1920 gebruikte IJsselmonde gezinskaarten. Nadat bij de overgang naar persoonskaarten in 1938 de gegevens van alle toenmalige inwoners waren overgeschreven, zijn de betreffende gezinskaarten vernietigd. De nu nog aanwezige gezinskaarten van IJsselmonde betreffen alleen de kaarten die in 1938 niet meer in gebruik waren omdat alle personen waren verhuisd of overleden.

Gebruik van nummering registers

Wijk <i>6. 67</i>		<i>Opperb.</i>		<i>W. n. 281</i>										Nommer van het blad <i>141</i>	
Dag-teekening en Jaar der Inschrijving.	FAMILIENAAM. (Familienaam der vrouw).	VOORNAMEN. (Voluit geschreven).	Geslacht M. (mannelijk). V. (vrouwelijk). Betrekking van alken persoon tot het hoofd van het huizegen. (Hier kan te vallen voor andere gezinse leden).	Dag-teekening en Jaar der Geboorte.	Geboorteplaats. (Met aanwijzing der provincie voor inboorlingen, van het land voor vreemdelingen).	Burgerlijke staat. H. (getrouw). W. (weduwe). S. (gescheiden van echt). Veranderingen en hant Dagteekening.	Kerkge-nootschap. (Elk bepaald op te geven).	Ambt, Hoofdberoep of Beroep, waarvoor men het hoogst is aangeslagen. (Elke soort bepaald aanduiden, voor gepatenteerden in overeenstemming met het patent).	Dag-teekening en Jaar der vestiging in de Gemeente.	Vorige Woonplaats. (Met aanwijzing der provincie voor inboorlingen, het land voor vreemdelingen).	Dag-teekening en Jaar van het vertrek uit de Gemeente.	Waarheen vertrokken. (Gemeente en provincie voor inboorlingen, het land voor vreemdelingen).	Dagteekening en Jaar van het Overlijden.	Opgaven omtrent het wettig domicilie.	Aanmerkingen.
2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.

Wijknummer   wijkhuisnummer   straatnaam   huisnummer horend bij straatnaam   wijkfolionummer

Rotterdam, periode 1860-1880

In het begin werden alleen de wijknummers en wijkhuisnummers gebruikt. Later in deze periode kwamen de huisnummers behorend bij de straatnaam in gebruik.

De wijken beslaan meerdere boeken. De folionummers zijn geen folionummers van de boeken maar folionummers van de wijk. Hiernaar wordt verwezen in de kolommen *Vorige woonplaats* en *Waarheen vertrokken*.

Dag- teekening en Jaar der vestiging in de Gemeente.	Vorige Woonplaats. <small>(Met aanwijzing der provincie voor in- boorlingen, het land voor vreemdelingen.)</small>	Dag- teekening en Jaar van het vertrek, uit de Gemeente.	Waarheen vertrokken. <small>(Gemeente en provincie voor inboorlingen, het land voor vreemde- lingen.)</small>	Dag- teekening en Jaar van het Overlijden.
14.	15.	16.	17.	18.
4/11/52	Berchem		4/429	
			"	
			"	

Wijknummer

wijkfolionummer

Achtergrondinformatie

De wijkindeling met wijkhuisnummering dateert uit 1846. In 1872 werd een nieuwe wijkindeling gemaakt, waarbij bovendien werd besloten om de huizen per straat te gaan nummeren. De toen bestaande bevolkingsregisters waren in gebruik vanaf 1860, en konden niet worden omgevormd naar de nieuwe indeling. Men voegde dus de straatnamen en bijbehorende huisnummers toe bovenaan de pagina's.